

“Vision 2020

– Krav til uddannelse/ kompetence

Gunnfríður Elin Hreiðarsdóttir & Magnús B. Jónsson

Det Islanske Bondeforbund

Bændahöllinni v/Hagatorg

107 REYKJAVIK Island

&

Islands Landbrugsuniversitet, Hvanneyri

IS 311 BORGARNES Island

I Indledning

Vi har de sidste ti år, været vidne til øgt globalisering og mere globalhandel og er blevet vant til at kunne købe alle mulige madvarer, fra de forskellige verdensdele til lav pris i de lokale supermarkeder. Samtidig har vi de sidste par år hørt flere sætninger som ”Verden har brug for mere mad” og ”Billig mad tilhører fortiden”. Disse fakta får en til at tænke på fremtidens landbrug og hvilken rolle landbrug skal spille i vores samfund. Er landbrug overhovedet vigtig for os.

Man kan måske begynde med at stille nogle grundspørgsmål:

- Har vi brug for landbrug som brance i vores samfund
- Er landbrug vigtig for vores fremtidige samfund.
- Har vi brug for at dyrke vores egen mad når man kan købe kød eller grønsager som er blevet produceret på den anden side af verden til en pris som vi ikke kan konkurrere med.

Måske er det ganske nemt at svare disse spørgsmål med et enkelt ja eller nej men så må man også kunne begrunde sit svar og det bliver måske ikke så nemt.

Er svaret nej betyder det at man accepterer fortsat øget globalisering af madvareproduktionen med tilsvarende miljø belastning mens et ja som svar sætter større focus på miljø og natur. Det kan være at fremtidens madvareproduktion i vores verdensdel ikke står over for sådanne katagoriske enten-eller situationer men det vil altid være nødvendigt at stille sådanne grundlægende spørgsmål.

Svarene kan være forskellige fra det ene eller andet samfund men grundlæggende er at vi behøver mad i fremtiden og derfor har landbrug som erhverv en rolle i fremtiden og er samtidig vigtig for vores samfund. Angående hvor maden skal produceres tyder alt på at madvaresikkerhed bliver et af nøglebegreberne i fremtidens samfundsudvikling. Derfor er det ikke et spørgsmål om landbrugets betydning i fremtidens samfundsudvikling men hvordan fremtidens landbrug kan drives effektivt og konkurransedygtigt og samtidig vise miljøbevidsthed og drives på en bæredygtig måde.

II Hvad er fremtidens landbrug ?

Hvilke krav stiller man til fremtidens landbrug som erhverv. Man skal måske begynde med at definere hvad landbrug er. De fleste er sikkert vant til, at når man siger landbrug, snakker man om de traditionelle landbrugsgrene som kødproduktion, mælkeproduktion, planteavl o.s.v. Det vil sige alt som har noget med fødevareproduktion at gøre.

Sagen er at landbrug har udviklet sig til mange andre forskellige brancher som har det til fælles at udnytte land som resourcer selv om det ikke har noget at gøre med fødevareproduktion. Øget brug af land til andet en fødevareproduktion sætter krav på videre definition af landbrug og vi må heller ikke glemme andre vigtige resourcer som vand og måske er der mange som gerne vil se at man inkluderer de genetiske resourcer som vi har.

Det er vigtigt når større og større del af dyrkelig land bliver brugt til andet end fødevareproduktion, at vi ikke taber overblikket. Vi må være forbedret på, at på et tidspunkt, bliver vi nødt til at styre hvordan vi bruger vores resourcer. Det bliver også nemmere og mere effektivt hvis vi gøre det med vision for fremtiden men ikke kun når og fordi vi er nødt til det. Selvom at vi i de nordiske lande ikke mangler fødevarer må vi ikke glemme at vi står foran det faktum at en større del af verden har ikke nok at spise og drikke.

Vi har allerede fået smag på hvad det kan gøre ved de lave priser af mad som vi er måske blevet lidt vant til. Nu kan man sige at det kun er godt at vi ikke har stor konkurrence af lavpris mad, men det bliver kun for en kort tid at vi kan holde til vores gamle priser. Vi er også afhænging af global handel og det bliver uundgåeligt nødvendig at sætte større omkostninger til transport og andre produktionsmidler ut i prisen af vores varer.. Derfor er det måske endnu mere vigtigt at vi overvejer grundigt hvordan vi kan være endnu mere forberedt til konkurrence end før. Vi må være klar over hvad det er som forburgerne vil have og hvad de er parate til at betale for det.

Indenfor fødevareproduktionen vil fremtidens landbrug bygge på øget specialisering af de forskellige produktioner samtidig med en stadig øget teknologisk udvikling. Dette medfører at afstanden mellem producent og konsument bliver større og produktionen mindre gennemsigtig. Storskala landbrug er dog ikke den eneste mulighed vi har og måske ikke det meste tiltrækkende eller fornuftige valg i alle situationer. Vi må heller ikke glemme at selvom det er vigtigt at opbygge effektiv og konkurrencedygtig fødevareproduktion, bør vi have plads til dem som vil gerne tilbyde alternative produkter. Man kan måske sige at vi har brug for dem som gerne vil tilbyde noget andet, fordi vi accepterer at storskala landbrug ikke passer alle steder, men det betyder ikke at man ikke kan udnytte de resourcer som findes og yde tilskud til, og at styrke arbejdslivet i de lokale samfund. Det tilbyder også tiltrækkende alternativer til dem som gerne vil arbejde ved landbrug men ikke finder sig i de traditionale produktionsenheder.

Miljø og bæredygtighed er noget som forbugerne sætter større og større pris på. Derfor er vigtigt at vores landbrug bliver klar til at møde disse krav samtidigt med at være konkurrencedygtig, ikke kun over for andre produktioner men også over for andre arbejdsbrancher. Det er vigtigt at landbrug bliver også tiltrækkende for de unge som vælger deres fremtidsjob.

Vi må passe på at holde vores landbrugs høje standard og vi må være fremsynede nok til at forudse muligheder i ændringerne som vi ser i fremtiden. Et af de tiltag som er vigtigt at vise mere opmærksomhed er at forkorte afstanden mellem producent og konsument og være villig til at vise større markedsfleksibilitet.

Den moderne samfundsudvikling med stadigt øgede krav på effektivitet og teknologisk udvikling har forårsaget store og alvorlige miljøbelastninger. Fremtidens samfundsudvikling må tage en anden kurs og give natur og miljø større opmærksomhed. Det fremtidige landbrug kan spille en vigtig rolle i denne nye situation. Forudsætningen for en aktiv deltagelse fra landbrugets side er at landbrugets fremtidige defineringsområde må udvides til at omfatte alle aktiviteter som udnytter land som ressource. Det fremtidige landbrug indbefatter derfor fødevarerproduktion, opdyrkning af land til bevaring af klimagasser samt en stadig voksende rekreative virksomhed. Vi har mange muligheder men vi må stå klar til at benytte dem og også vise akseptabel samfundsmæssig bevidsthed.

III. Hvordan ser vi fremtidens fagfolk

For at landbruget kan opfylde fremtidens opgaver kræves der kompetence og solid fagkundskab. Et konkurrencedygtigt landbrug forudsætter stærk fokus på uddannelse. Uddannelse som indbefatter en solid biologisk og økonomisk grundkundskab samt en forståelse for den samfundsmæssige udvikling både hvad angår praktisk landbrugsuddannelse, rådgivere, forskere, landskabsplanlæggere, administrations personale o.s.v . Faguddannelsen må baseres på en stærk biologisk og økonomisk grund sammen med evner til at være fleksibel i forskellige situationer. Ansvar for en vellykket uddannelsesstruktur ligger både hos uddannelsesmyndighederne men også hos landbruget selv. Landbrugsbranchen må selv være interesseret i at de fremtidige udøvere på alle niveauer har en solid uddannelse. God uddannelse er nødvendig for fremtidens konkurrencepres og skaber landbruget større samfundsmæssig respekt. Det skulle derfor være branchens ubetingede krav at alle de som skal drive landbrug har skaffet sig tilstrækkelig faguddannelse.

Det er også vigtigt at landbruget bliver et levende erhverv hvor man kan udvikle sig i fælleskab med samfundets udvikling. Landbrugets fagfolk må have gode muligheder for specialisering efter evne inden de forskellige fagområder men denne specialisering må baseres på en bred grund som giver større chancer til mere udvikling. En vigtig del af landbrugsuddannelsen er derfor muligheden for yderligere uddannelse af alle fagfolk inden for landbrugsbranchen. Gammel visdom kan være vigtig men den må gå hånd i hånd med ny videnskab og erfaring. Vi må bruge det som vi kender nu til at gøre så godt vi kan men det er vigtigt altid at være åben for at bruge vores gamle erfaring til at opfinde og prøve nye metoder som måske kan forbedre dem.

Det er vitalt at vi bliver enige om at bygge landbrug op som et erhverv som er tiltrækkende og kan konkurrere med andre fag. Vi er nødt til at erkende at vi må holde styr på vores fødevarerproduktion og hvordan vi bruger de ressourcer vi har. Det kan være at vi måske ikke altid kan regne med at andre er klar til at tilbyde madvarer til fornuftige priser når vi har brug for det. Vi har også pligt til at vedligeholde de ressourcer vi råder over og denne pligt handler ikke mindst om at vi bevarer mulighederne til brug for efterkommende generationer.

Landbrug er afhængig af forskellige ting som vi ikke kan altid styre. En landmand må derfor være forberedt på at klare sig i et miljø som ikke altid er forudsigeligt, en rådgiver må forstå at tingene ikke altid går som man har lært i skolen og en forsker må tænke på hvordan man oversætter en kontrolleret situation til virkeligheden. Derfor er det vigtigt at hele uddannelsesforløbet danner en helhedsproces. I denne sammenhæng er ansvaret for en sådan udvikling størst hos faghøjskoler og universiteter. Disse institutioner har ansvaret for

uddannelse af vejledere, lærere og forskere og derfor vil deres uddannelsesstruktur i stor grad være afgørende for landbrugets fremtidige rolle, især når det gælder at påvirke samfundsudviklingen.

I løbet af de sidste årtier har tendensen været at universiteterne kræver mindre og mindre fagkundskab og kendskab til landbrugspraksis af sine studerende. Samtidig lægger de større vægt på det som kaldes "den akademiske forståelse". Noget som har ført til et gab mellem landmand, rådgiver og forsker. Dette er uheldigt og tjener hverken den praktiske eller faglige udvikling af landbruget. Her må kursen lægges om så at hele uddannelsesstrukturen forstærker kædens led, fra landmandsuddannelsen til og med den specialiserede forskeruddannelse. Vores uddannelsesstruktur må være stærke og begrundes i samsvar med landbrugets fremtidige rolle.

IV Afslutning

Man kan sikkert holde lange taler og bruge lang tid til at fantasere omkring fremtidens landbrug. Det er helt sikkert at landbrug er vigtig for fremtidens samfund og det er vitalt at landbrugets fagfolk sætter sig i spidsen og tager initiativ når vi sætter kursen for fremtiden. Vi må beslutte hvilke ambitioner vi har for fremtidens landbrug og lægge en strategi for hvordan vi fuldfører den. Men det bliver kun muligt hvis vi sætter prioritet på uddannelsen og opbygger et stærkt netværk af fagfolk som kan føre os ind i fremtiden.